

Bijlage 1: tekstwijzigingen n.a.v. TRO amendementen en moties

Korte introductie:

De Omgevingsvisie van Zuid-Holland bestaat uit enkele inleidende hoofdstukken, gevolgd door de provinciale ambities, beleidsdoelen en beleidskeuzes. Samen vormen ze een consistent geheel.

In de inleidende hoofdstukken wordt na de inleiding (Hst 1) achtereenvolgend de sturingsfilosofie (Hst 2), participatie aanpak (Hst 3), de huidige staat van Zuid-Holland (Hst 4) en de Koers van Zuid-Holland (Hst 5) beschreven. Hierin worden de nodige haakjes geboden voor de ambities, beleidsdoelen en beleidskeuzes die daarna verder zijn uitgewerkt.

Met Herziening 2025 zijn hoofdstukken 4 en 5 volledig herschreven en in lijn gebracht met de uitgangspunten en de lagenbenadering van de Ruimtelijke Koers die in 2024 door PS is vastgesteld als langetermijnperspectief voor waar we als provincie richting 2050 naar toe willen bewegen.

Daarin zijn destijds scherpe keuzes gemaakt die nu via aangenomen moties en amendementen met betrekking tot de beleidskeuze Toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling (TRO) iets zijn afgezwakt. Om ervoor te zorgen dat nu toch een consistent geheel ontstaat moeten passages in de visie en verordening, waarin naar de uitgangspunten van de Ruimtelijke Koers wordt verwezen, hiermee in lijn worden gebracht. Dit speelt specifiek voor het hierboven genoemde Hoofdstuk 5 en in Beleidsdoel 6.2 waarin een korte typering van TRO is opgenomen.

Naar aanleiding van aangenomen amendementen en moties met betrekking tot de beleidskeuze 'Toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling (TRO)' – waarmee voor een belangrijk deel uitwerking is gegeven aan de uitgangspunten van de Koers – is het nodig om ook de tekst van hoofdstuk 5 Koers van Zuid-Holland (specifiek paragraaf 5.2) en het bovenliggende beleidsdoel 6.2 Ruimte en Landschap nog eens tegen het licht te houden en daarin enkele wijzigingen door te voeren zodat de visie een consistent geheel vormt.

NB: Hieronder is in rood steeds doorgehaald wat wordt geschrapt/vervangen door nieuwe tekst in blauw, waarbij formuleringen consequent in alle beleidsteksten zijn doorgevoerd. Alle overige paragrafen in de inleidende hoofdstukken zijn ook allemaal gecheckt en vergen n.a.v. de aangenomen TRO amendementen en moties geen verdere aanpassingen.

5.2 Koers Zuid-Holland

Vanuit de sturende principes heeft Provinciale Staten op 6 maart 2024 een koers voor Zuid-Holland vastgesteld:

- Bij het maken van ruimtelijke keuzes prioriteert de provincie meer op gezondheid, kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving. De provincie ~~onderzoekt hoe er kan worden gestuurd~~ **stuurt hierbij** op brede welvaart, inclusief welzijn en welbevinden.
- Dit betekent dat water en bodem nog meer sturend worden gehanteerd als randvoorwaarde voor een veilige, toekomstbestendige ontwikkeling van Zuid-Holland.
- En dit betekent dat er een toekomstbestendige economie wordt nagestreefd met een betere leefomgevingskwaliteit en gezondheid. Daarbij wordt voorrang gegeven aan een duurzame, digitale en inclusieve economie, met borging van maatschappelijke meerwaarde. Een duurzame economie richt zich op circulariteit, energietransitie en natuurinclusiviteit. Een inclusieve economie houdt rekening met het klein-, midden- en grootbedrijf, in alle regio's en voor 45 werkgevers en -nemers. Zo wordt ook het belang bewaakt om inwoners een eigen inkomen te laten verdienen, ook op de lange termijn.

- Dit betekent bovendien dat ruimte beter zal worden beschermd om provinciale ambities, wettelijke verplichtingen en doelen te realiseren. Daarom:
 - wordt ~~een ondergrens gesteld de onbebouwde ruimte buiten bestaand stad- en dorpsgebied beschermd om voldoende~~ aan (open) landschap ~~dat~~ beschikbaar ~~blijft te houden~~ voor de transitie die nodig zijn voor een toekomstbestendige landbouw, energievoorziening, water-, groen-, recreatie- en natuuropgaven.
 - wordt zorg gedragen voor voedselzekerheid en het beschikbaar blijven van maatschappelijke, culturele, sportieve en nutsvoorzieningen voor de inwoners van Zuid-Holland.
 - wordt de schaarse ruimte en infrastructuur effectiever en efficiënter gebruikt en blijvend ingezet op de volgende elementen van de integrale provinciale verstedelijkingsstrategie: beter benutten, verdichting en functiemenging combineren met goede bereikbaarheid en meer aandacht voor gezonde en klimaatadaptieve verstedelijking.
 - ~~is als tegenhanger van het beschermen van de open ruimte gesteld dat zowel wonen als werken inclusief de daarbij horende voorzieningen zich optimaal ontwikkelen binnen de ruimte die daarvoor al afgesproken is met uitzondering van 'straatje erbij'. Waarbij 'straatje erbij' inmiddels is uitgewerkt en over drie jaar geëvalueerd.~~ wordt gesteld dat wonen en werken inclusief de daarbij horende voorzieningen zich optimaal ontwikkelen binnen bestaand stads- en dorpsgebied (BSD) en locaties aan de rand van BSD, waaronder de grote buitenstedelijke bouwlocaties en het "straatje erbij". De provincie zet daarbij in op kwaliteit en ~~selectieve~~ gerichte groei. Dat betekent dat niet meer vanzelfsprekend ruimtelijk wordt gefaciliteerd op basis van ramingen en prognoses.

De koers beweegt zich binnen de grenzen van het systeem van water, bodem, energie, economie, natuur en biodiversiteit. Het welzijn van de inwoners in Zuid-Holland komt meer centraal te staan. De provincie benadrukt de noodzaak voor een meer uitgebreide en integrale set van instrumenten en samenwerking om hierop bewust te sturen. Hoe wordt het ruimtegebruik toekomstbestendig, ook met het oog op toekomstige generaties? Om een nog verdere extensivering van het ruimtegebruik te voorkomen, is sturing nodig op beter benutten en intensiveren van de bestaande voorraad en (gereserveerde) ruimte voor wonen en werken – net als keuzes waar de provincie welke economische activiteiten wenselijk acht en waar welke woningen belangrijk worden gevonden. ~~Oftewel:~~ Kortom: de provincie stuurt meer op afwegingen tussen en binnen functies en werkt daarbij gebieds- en opgavegericht.

Hoewel Zuid-Holland met deze koers een andere weg inslaat, worden reeds gemaakte bestuurlijke afspraken - voor bijvoorbeeld wonen en werken - nagekomen. Dit betekent dat er op basis van de huidige afspraken nog ongeveer 3.300 hectare bebouwd gebied bijkomt. Dat is een gebied ter grootte van de stad Zoetermeer.

Korte introductie:

In de tekst onder beleidsdoel 6.2 is bij de korte beschrijving van beleidskeuze Toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling is de afsluiting van de zin die naar één van de uitgangspunten van de koers verwijst in lijn gebracht met de aangenomen moties en amendementen, die op vergelijkbare manier in de beleidskeuze tekst zijn verwerkt. Verder blijft de tekst ongewijzigd.

Beleidsdoel 6.2 Ruimte en landschap

[...]

Toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling

De provincie streeft naar een toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling waarbij de beperkt beschikbare ruimte beter en efficiënter wordt benut. Steden en dorpen ontwikkelen zich hierbij optimaal ~~binnen de ruimte die daarvoor al is gereserveerd~~ binnen bestaand stads- en dorpsgebied (BSD) en locaties aan de rand van BSD, waaronder de grote buitenstedelijke bouwlocaties en het “straatje erbij”. Tegelijkertijd wil de provincie de kwaliteiten van het landschap behouden en versterken en ruimte beschikbaar houden voor het realiseren van prioritaire opgaven die voorwaardelijk zijn voor een toekomstbestendige ontwikkeling van Zuid-Holland.

[...]

Korte introductie:

N.a.v. de aangenomen amendementen komt onder beleidskeuze 6.2.1 Toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling het ‘beschermingsgebied onbebouwde ruimte’ te vervallen. Dit heeft consequenties voor de wijze waarop de regels in de verordening kunnen worden opgebouwd en de mate van sturing die daarvan uitgaat. In de lopende tekst staat nog steeds vermeld dat wij de onbebouwde ruimte beter willen beschermen, maar de manier waarop hebben we anders moeten vormgeven. We kiezen daarbij voor een positiever frame waarbij wij in plaats van het beschermen van de onbebouwde ruimte (met een werkingsgebied en uitzonderingen) nu meer redeneren vanuit het optimaliseren van bestaand stads- en dorpsgebied en wat daarbuiten aan ontwikkelingen mogelijk is.

N.a.v. de aangenomen amendementen is naast de vier prioritaire opgaven in de onbebouwde ruimte buiten BSD nu ook een mogelijkheid opgenomen voor een ontwikkeling met een stedelijke functie. In de visie en in de toelichting op de verordening kiezen we daarbij voor een visuele notatie waarbij de mogelijkheid voor ontwikkelingen met stedelijke functies niet volledig gelijk wordt gesteld aan de prioritaire opgaven. De prioritaire opgaven zijn daarbij als bullets weergegeven, terwijl de ontwikkelingen met stedelijke functies in de lopende tekst daaronder worden benoemd. Zo vestigen we iets meer aandacht op de prioritaire opgaven die ervoor moeten zorgen dat de randvoorwaarden voor een toekomstbestendige ontwikkeling van Zuid-Holland op orde worden gebracht.

Om dit op alle onderdelen consequent in de beleidskeuzetekst door te voeren moesten een aantal gedeeltes worden herschreven, verboden woorden daarbij waren:

- beschermingsgebied onbebouwde ruimte
- uitzonderingen voor stedelijke ontwikkelingen

Beleidskeuze 6.2.1 Toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling (TRO)

Wat wil de provincie bereiken

De provincie wil dat de beschikbare ruimte in Zuid-Holland beter en slimmer wordt gebruikt. Een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving vindt ze daarbij van groot belang. Daarom is het belangrijk dat nieuwe ontwikkelingen op de juiste plek plaatsvinden. Bij keuzes over nieuwe ontwikkelingen zet de provincie het water- en bodemsysteem meer sturend in. Daarbij ontwikkelen Bestaande steden en dorpen ontwikkelen zich zo optimaal mogelijk binnen de ruimte die daarvoor al is gereserveerd, bestaand stads- en dorpsgebied (BSD) en locaties aan de rand van BSD, waaronder de grote buitenstedelijke bouwlocaties en het “straatje erbij”. Dat doen zij met aandacht voor een goede ruimtelijke ordening, bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen, werkgelegenheid, groen, water, openbare ruimte én sociale samenhang.

Ook wil de provincie de kwaliteiten van het (open) landschap behouden en versterken. Daarvoor beschermt zij de onbebouwde ruimte, zodat buiten bestaand stads- en dorpsgebied voldoende ruimte beschikbaar blijft voor prioritaire opgaven die een toekomstbestendige ontwikkeling van Zuid-Holland mogelijk maken. Deze opgaven vormen daarvoor een essentiële randvoorwaarde omdat ze een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van: ~~beter tegen nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Om in bestaande steden en dorpen nieuwe woningen te kunnen bouwen en bedrijven te kunnen laten ontwikkelen is het belangrijk dat ze op elektriciteit en drinkwater kunnen worden aangesloten en dat andere belangrijke randvoorwaarden op orde zijn. Om dat te bereiken wil de provincie dat de onbebouwde ruimte beter wordt benut voor de ontwikkeling van:~~

- Een toekomstbestendige en veerkrachtige landbouwsector;
- Een robuust en klimaatadaptief water- en bodemsysteem;
- Een duurzaam en toekomstbestendig systeem voor energie- (drink)watervoorziening;
- Natuurherstel t.b.v. behoud en verbetering van de biodiversiteit.

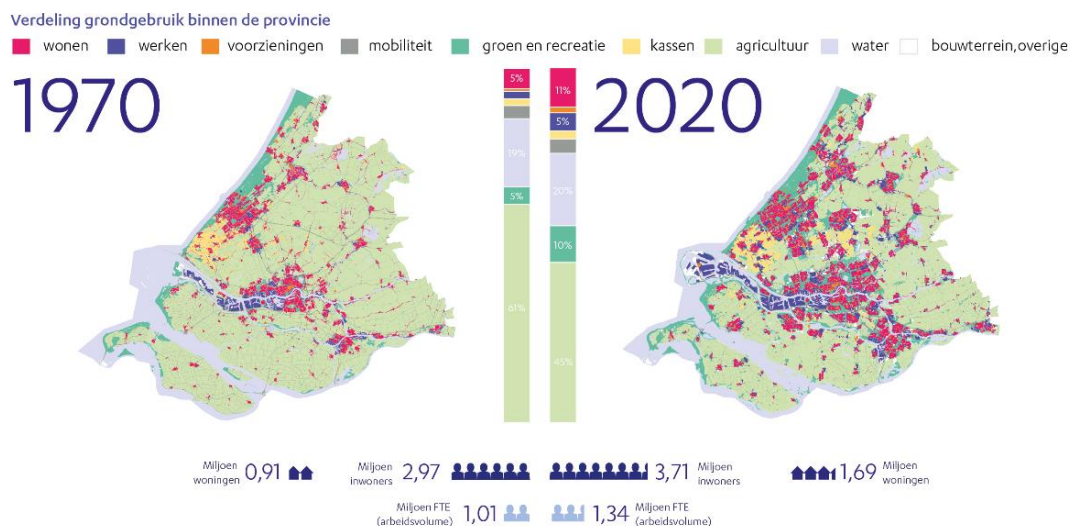
Waar mogelijk worden deze prioritaire opgaven gecombineerd met het toevoegen van wandel- en fietspaden voor bewoners en recreanten. Zo kan het landschap beter worden beleefd en draagt het bij aan de gezondheid van mensen in Zuid-Holland.

Naast deze prioritaire opgaven is er in de onbebouwde ruimte ook plek voor ontwikkelingen met stedelijke functies, met name aansluitend aan bestaand stads- en dorpsgebied. Daarbij zet de provincie in op kwaliteit en gerichte groei. Hiertoe kijkt ze samen met andere overheden per gebied en per opgave wat nodig is én kan. Zo wordt de beschikbare ruimte zo eerlijk mogelijk verdeeld en dragen ruimtelijke ontwikkelingen bij aan een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.

~~Omdat deze en andere opgaven allemaal om ruimte vragen, neemt de druk op steden, dorpen en het landelijke gebied verder toe. De provincie kijkt samen met andere overheden per gebied wat nodig is en kan en verdeelt de beschikbare ruimte hierbij zo eerlijk mogelijk. Ruimtelijke ontwikkelingen dragen zo bij aan een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.~~

Aanleiding

In de afgelopen 50 jaar is het ruimtegebruik in Zuid-Holland sterk veranderd. Zo is er veel ruimte geboden aan ontwikkelingen op het gebied van wonen en werken. Dit heeft geresulteerd in een verdubbeling van de totale oppervlakte voor woon- en werkmilieus (inclusief voorzieningen) terwijl het aantal inwoners in diezelfde periode met ‘slechts’ 25% is toegenomen en het aantal banen per hectare bebouwd gebied met 35% is gedaald. De bebouwde ruimte in Zuid-Holland wordt relatief gezien dus steeds minder intensief benut. Een tegengestelde beweging is zichtbaar in de sterk afgenomen onbebouwde ruimte die als gevolg van diverse nieuwe ruimtevragers, voor met name landbouwkundig gebruik, intensiever moet worden benut.

Dit zorgt voor een toenemende druk op de onbebouwde ruimte wat een nadelig effect kan hebben op de kwaliteit van de fysieke leefomgeving als geheel. Daarbij is die fysieke leefomgeving ook kwetsbaar voor de gevolgen van klimaatverandering, zoals toenemende weersextremen verzilting, bodemdaling en zeespiegelstijging. Ook zijn er in Zuid-Holland uitdagingen op het gebied van onder andere (drink)water beschikbaarheid, energievoorziening, natuur en recreatie.

Voor een toekomstbestendig Zuid-Holland is het daarom belangrijk dat er wordt ingezet op een hoogwaardig, optimaal ingericht stedelijk gebied voor veilig en gezond wonen en werken en dat er voldoende ruimte beschikbaar blijft voor de ontwikkeling van een toekomstbestendige en veerkrachtige landbouwsector, een robuust en klimaatadaptief water- en bodemsysteem, een duurzaam en toekomstbestendig systeem voor energie- (drink)watervoorziening en natuurherstel t.b.v. behoud en verbetering van de biodiversiteit; waar mogelijk gecombineerd met extensieve, groene recreatie.

Motivering provinciaal belang

De provincie is verantwoordelijk voor een goede ruimtelijke ordening op het provinciale en regionale schaalniveau. Zij weegt zorgvuldig af welke ruimtelijke ontwikkelingen op welke plek wenselijk zijn en draagt zo bij aan een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) en de bedoeling van de Omgevingswet. De provincie heeft hierin een coördinerende taak en maakt daarvoor integrale afwegingen en keuzes die bijdragen aan een toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling. Daarbij stuurt de provincie op het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in gebieden. De provincie heeft daarbij de rol van gebiedsregisseur en gebiedsautoriteit.

Nadere uitwerking

Inzet ruimtelijke ontwikkelingen

Voor elke ruimtelijke ontwikkeling geldt dat deze bijdraagt aan de realisatie van voornoemde prioritaire opgaven die voorwaardelijk zijn voor een toekomstbestendige ontwikkeling van Zuid-Holland. De inzet is gericht op kwaliteit en **gerichte selectieve**-groei: de prioritaire opgaven zijn randvoorwaarde, beperk het bouwen buiten bestaand stads- en dorpsgebied en stuur op het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en brede welvaart.

Deze inzet is uitgewerkt in de volgende drie beleidslijnen:

- A. Uitgangspunten voor een toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling;
- B. Ruimtelijke keuzes in de onbebouwde ruimte;
- C. Groen en gezond intensiveren in steden en dorpen.

Deze beleidslijnen zijn hieronder nader uitgewerkt en ook opgenomen in de verordening.

A. Uitgangspunten voor een toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling

De provincie zet bij nieuwe ontwikkelingen zoveel mogelijk in op integrale planvorming met specifieke aandacht voor de toekomstbestendigheid van gebieden. Al gevestigde belangen in bestaand gebruik worden hierin altijd meegewogen net als de maatschappelijke kosten en baten op korte en lange termijn. Om te kunnen beoordelen of een ontwikkeling past bij de toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling, hanteert de provincie de volgende uitgangspunten:

1. Verdere bebouwing of verharding van de onbebouwde ruimte wordt zoveel mogelijk voorkomen;
2. Zuinig en meervoudig ruimtegebruik is de standaard bij elke ontwikkeling;
3. Water en bodem zijn richtinggevend voor ruimtelijke plannen. De provincie hanteert hiervoor de 'Signaleringskaart klimaatrisico's voor bouwactiviteiten';
4. Energie-infrastructuur en de aanwezige en benodigde capaciteit zijn richtinggevend voor ruimtelijke plannen. De provincie hanteert hiervoor het 'Toekomstbeeld Energiesysteem Zuid-Holland 2050';
5. Ontwikkelingen dragen bij aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit. Het provinciaal beleid voor ruimtelijke kwaliteit is uitgewerkt in de beleidskeuze 'Ruimtelijke kwaliteit en landschap';
6. Ontwikkelingen dragen conform de Omgevingswet bij aan het bereiken en in stand houden van een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving en in bredere zin aan het vergroten van brede welvaart;
7. Waterschappen, netbeheerders, veiligheidsregio's en GGD'en worden vroegtijdig in de gelegenheid gesteld om vanuit hun expertise te adviseren over gewenste maatregelen voor toekomstbestendige ruimtelijke plannen en ruimtelijke afwegingen.

B. Ruimtelijke keuzes in de onbebouwde ruimte

1. Ruimte voor prioritaire opgaven

Voor een toekomstbestendig Zuid-Holland is het belangrijk dat er voldoende ruimte beschikbaar blijft voor de ontwikkeling van een toekomstbestendige en veerkrachtige landbouwsector, een robuust en klimaatadaptief water- en bodemsysteem, een duurzaam energiesysteem, een toekomstbestendige (drink)watervoorziening en voor natuurherstel t.b.v. behoud en verbetering van biodiversiteit. Bij de realisatie van deze prioritaire opgaven moet er aandacht zijn voor de bereikbaarheid van het landelijk gebied en dienen kansen voor combinaties met extensieve groene recreatie, zoals het toevoegen van wandel- en fietspaden en het verbeteren van de toegankelijkheid van het gebied voor bewoners en recreanten, zoveel mogelijk benut te worden om de kwaliteiten van het landschap beter ervaarbaar te maken en zo bij te dragen aan de brede welvaart in Zuid-Holland.

De provincie stelt dat deze opgaven voorwaardelijk zijn voor een toekomstbestendig Zuid-Holland. Als deze opgaven niet kunnen worden gerealiseerd, dan belemmert dat de realisatie van andere

~~belangrijke opgaven~~ ruimtelijke ontwikkelingen. Om nu en in de toekomst plek aan de prioritaire opgaven te kunnen blijven bieden kiest de provincie ervoor om de onbebouwde ruimte beter ~~tegen stedelijke ontwikkelingen~~ te beschermen, zodat hiervoor voldoende ruimte beschikbaar blijft.

Voor de provinciale inzet op deze ~~prioritaire~~ opgaven wordt primair naar de volgende hieraan gerelateerde beleidsdoelen en hun onderliggende beleidskeuzes verwezen:

- Toekomstbestendige landbouw;
- Klimaatbestendig Zuid-Holland;
- Leven met water;
- Energietransitie;
- Gezonde natuur;
- Duurzame en veilige bereikbaarheid voor iedereen;
- Bevorderen recreatie, duurzaam toerisme en sport.

2. Bescherming onbebouwde ruimte

In de bescherming van de onbebouwde ruimte vragen sommige specifieke gebieden nadrukkelijk aandacht vanwege bijzondere waarden. Het gaat hierbij om: Natura 2000-gebieden, het Natuurnetwerk Nederland, de graslanden in de Bollenstreek, de Kroonjuwelen Cultureel Erfgoed, belangrijke en kansrijke weidevogelgebieden en recreatiegebieden. Daarnaast is de provincie voornemens om waardevolle agrarische gebieden te beschermen en rondom Natura2000-gebieden maatregelen te nemen om drukfactoren op deze natuurgebieden te verminderen, met waar nuttig en noodzakelijk overgangszones.

De provincie wil dat nieuwe bebouwing en verharding voor alle opgaven zoveel mogelijk in bestaand stads- en dorpsgebied wordt gerealiseerd inclusief ruimte voor een passende bereikbaarheid. Alleen als dat niet mogelijk is, kan hiervoor ruimte worden gezocht in ~~de het beschermingsgebied~~ onbebouwde ruimte ~~buiten bestaande stads- en dorpsgebied~~. Daarbij geldt dat ~~nieuwe ontwikkelingen rekening houden met het beschikbaar houden van voldoende ruimte voor de prioritaire opgaven, dat een significante nieuwe ontwikkeling uitsluitend mogelijk is als die regionaal en gebiedsgericht is afgestemd en dat prioritaire opgaven (inclusief mogelijk noodzakelijke bebouwing/verharding zoals bijvoorbeeld zoekgebieden wind en zon) in het betreffende gebied voorrang hebben boven andere opgaven.~~

~~Het 'Beschermingsgebied onbebouwde ruimte' is als werkingsgebied opgenomen in de provinciale verordening. In paragraaf 7.3.6 en paragraaf 7.3.8 zijn de regels opgenomen die binnen dit werkingsgebied van toepassing zijn. Het beschermingsgebied onbebouwde ruimte omvat alle ruimte buiten bestaand stads- en dorpsgebied minus glastuinbouwgebieden, havens en solitaire bedrijventerreinen. Binnen het beschermingsgebied is de ruimte voor verdere bebouwing beperkt. De uitzonderingen hierop zijn onder B3 benoemd.~~

In de volgende paragraaf is aangegeven welke ontwikkelingen met stedelijke functies in de onbebouwde ruimte buiten bestaand stads- en dorpsgebied mogelijk zijn.

3. ~~Uitzonderingen voor stedelijke o~~Ontwikkelingen met stedelijke functies in de onbebouwde ruimte

Een stedelijke ontwikkeling is een ontwikkeling of uitbreiding met stedelijke functies: denk hierbij aan een bedrijventerrein, zeehaventerrein, woningbouwlocatie, kantoren, detailhandelsvoorziening of een andere stedelijke voorziening. Hiertoehoren ook stadsparken, begraafplaatsen, sportvelden, volkstuinen en verblijfsrecreatie.

In de onbebouwde ruimte buiten bestaand stads- en dorpsgebied zijn de volgende stedelijke ontwikkelingen ~~zijn mogelijk in het 'beschermingsgebied onbebouwde ruimte'~~:

- *Grote buitenstedelijke bouwlocaties (3 hectare locaties)*
Dit betreft grote stedelijke ontwikkelingen ~~groter dan 3 hectare~~ die in de verordening zijn genoemd in bijlage IX, onder B, en waarvan de oppervlakte en geometrische begrenzing indicatief is vastgelegd in bijlage II. Voorheen werden dit ook wel '3 ha locaties' genoemd.
- *Kleinschalige buitenstedelijke bouwlocaties (tot 3 hectare)*
Dit betreft ~~de mogelijkheid voor~~ een enkel 'straatje erbij' tot 1,5 ha aansluitend aan een kleine kern of een dubbel 'straatje erbij' tot 3 ha indien gecombineerd ~~en ertussen~~, verder bestaat de mogelijkheid voor kleinschalige een beperkte uitbreiding van een lokale al bedrijventerrein bedrijvigheid tot 1,5 ha en, ~~voor~~ kleinschalige ontwikkelingen van het type 'inpassen' (artikel 7.43 uit de verordening). ~~Θ~~, ook zijn woningbouwlocaties tot 3 ha mogelijk, als deze zijn opgenomen in een regionaal afgesproken woningbouwprogrammering die (mede) door GS is vastgesteld.
- *Noodzakelijke stedelijke ontwikkelingen-Maatwerk*
Verder is er een afwijkingsmogelijkheid opgenomen, die kan worden toegepast als sprake is van een zwaarwegend algemeen belang. Deze afwijkingsmogelijkheid kan alleen worden ingezet voor stedelijke ontwikkelingen die niet al hierboven onder grote en kleine buitenstedelijke bouwlocaties zijn genoemd. De provincie kan een dergelijke ontwikkeling mogelijk maken op basis van een integraal afgewogen ruimtelijk plan en een goede motivering waarom het betreffende belang zwaarder weegt dan andere belangen en opgaven in het betreffende gebied. Dit vraagt zorgvuldigheid en maatwerk. Randvoorwaarden hierbij zijn dat, naast een aantoonbaar belang, de ruimte voor deze ontwikkeling niet in het bestaand stads- en dorpsgebied kan worden gevonden en dat de ontwikkeling rekening houdt met benodigde investering in infrastructuur en een bijdrage levert aan de realisatie van de prioritaire opgaven in de onbebouwde ruimte.

Indien een grote buitenstedelijke bouwlocatie niet benut wordt, dan is het onder bepaalde voorwaarden mogelijk om deze te ruilen voor een andere locatie met dezelfde functie mits dit bijdraagt aan een snellere realisatie of tot een beter ruimtegebruik leidt. De locatie moet passend zijn binnen de kaders van het Omgevingsbeleid. Het eindoordeel over het opnemen van nieuwe grote buitenstedelijke bouwlocatie ligt bij de provincie, ook wanneer het een ruillocatie betreft. Eventuele nieuwe locaties worden door de provincie integraal afgewogen en afhankelijk daarvan opgenomen op de lijst, vóórdat de gemeente de procedure tot wijziging van het Omgevingsplan start. Het accent ligt op het realiseren van reeds opgenomen locaties.

Als een locatie is opgenomen op de lijst met grote stedelijke bouwlocaties betekent dit dat de provincie op hoofdlijnen geen ruimtelijk bezwaar heeft tegen de ontwikkeling. De gemeente dient, bij de verdere detaillering van de ontwikkeling in het kader van het omgevingsplan, rekening te houden met het provinciaal omgevingsbeleid.

Uitgangspunt voor locaties die op de lijst met grote buitenstedelijke bouwlocatie zijn opgenomen, is dat het moet gaan om reële ontwikkelingen. Dit betekent dat de locaties binnen 10 jaar planologisch-juridisch zeker moeten zijn. Voor alle locaties geldt dat deze jaarlijks gemonitord worden in de reguliere gesprekken (wonen en economie) met gemeenten. Voor de ontwikkeling van werklocaties wordt ook in regionaal verband de voortgang besproken. Als er bij bespreking geen zicht is op voldoende voortgang moet worden gezien of de locatie nog toegevoegde waarde heeft, zodat er eventueel ruimte ontstaat voor een andere nieuwe locatie die sneller gerealiseerd kan worden of tot een beter ruimtegebruik leidt.

In de toelichting op bijlage IX is aangegeven welke toekomstige toevoegingen mogelijk kunnen zijn.

C. Groen en gezond intensiveren in steden en dorpen

Nieuwe stedelijke ontwikkelingen vinden zoveel mogelijk plaats in bestaande steden en dorpen. Ook hierbij staan gezondheid, kwaliteit en veiligheid voorop. Daarom zet de provincie in op 'groen en gezond intensiveren'. De provincie bouwt hiermee voort op de verstedelijkingsstrategie van de Zuidelijke Randstad, die uitgaat van binnenstedelijk verdichten en bouwen op goed bereikbare plekken nabij Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV). De provincie stuurt in steden en dorpen op het combineren van functies, op compact bouwen in hogere dichtheden, op de nabijheid van werk en voldoende maatschappelijke voorzieningen en op voldoende ruimte voor groen en bewegen in de woon- en leefomgeving.

De provincie hanteert de volgende uitgangspunten en afwegingen voor het groen en gezond intensiveren van de steden en dorpen:

1. Steden en dorpen bouwen compact en benutten daarvoor zo min mogelijk onbebouwde ruimte.
Bij nieuwe ontwikkelingen vormt compact bouwen in hogere dichtheden met meervoudig ruimtegebruik en functiemenging het uitgangspunt. Gezien de schaarse ruimte in Zuid-Holland is dit noodzakelijk. De provincie geeft prioriteit aan het transformeren van bestaand stads- en dorpsgebied inclusief reeds geprogrammeerde grote buitenstedelijke bouwlocaties (3 hectare locaties) boven nieuwe uitbreidingen. Nieuwe stedelijke ontwikkelingen vinden primair plaats binnen bestaande steden en dorpen. Verdichting gaat daarbij nadrukkelijk niet alleen over het toevoegen van woningen, maar ook over het versterken van lokale gemeenschappen, bijbehorende economische functies en het vergroten van het draagvlak voor nieuwe en bestaande voorzieningen. Daarbij kan verdichting bijdragen aan een efficiënter gebruik van bestaande infrastructuur en het versterken van het openbaar vervoer. Dit vereist zorgvuldige planning en vormgeving om de leefbaarheid te waarborgen, met daarbij specifiek ook aandacht voor groen en openbare ruimte. Zo zorgt verdichting voor een extra impuls voor bestaande steden en dorpen. Stedelijke ontwikkelingen in de onbebouwde ruimte buiten bestaand stads- en dorpsgebied ~~die zijn toegestaan in het beschermingsgebied onbebouwde ruimte~~ worden zoveel mogelijk direct aangrenzend aan bestaande steden en dorpen gerealiseerd. Zo ontstaat een compact en samenhangend bebouwd gebied en wordt versnippering van de onbebouwde ruimte voorkomen. Met het oog op een zorgvuldig gebruik van de ruimte en het optimaliseren van woningbouwplannen stuurt de provincie op het bouwen in zo hoog mogelijke woningdichtheden, passend bij de lokale situatie en de lokale omstandigheden. ~~Daar hogere dichtheden met minimaal 33 woningen per hectare. Waar~~ bij wordt ingezet op meer betaalbare en sociale woningen, meer variatie in woningtypen en ruimte voor experiment. Door ~~daarbij~~ met passende parkeernormen te werken kunnen per hectare meer woningen worden gerealiseerd en kan extra aandacht uitgaan naar de inrichting van de buitenruimte. Het gaat om maatwerk en om het toevoegen van kwaliteit.
2. Stedelijke ontwikkelingen dragen optimaal bij aan het vergroten van de gezondheid, biodiversiteit en klimaatbestendigheid. De provincie wil dat stedelijke ontwikkelingen rekening houden met de mogelijkheden en beperkingen van het water- en bodemsysteem en hanteert daarvoor de 'Signaleringskaart klimaatrisico's voor bouwactiviteiten'. De provincie vindt het belangrijk dat in samenhang met stedelijke ontwikkelingen ook robuuste en klimaatadaptieve recreatie- en natuurgebieden en groenblauwe netwerken worden gerealiseerd. En dat er voldoende groen en ruimte is om te spelen en bewegen in wijken en dorpen. Voor de aanwezigheid van groen gaat de provincie uit van de richtlijn 3-30-300: 3 bomen zichtbaar vanuit elk huis, 30% bladerdek in de buurt en 300 meter afstand van het huis naar een park of groene ruimte.

3. *Uitgangspunt is dat wonen, werken en voorzieningen onderling nabij en goed bereikbaar zijn.* De provincie vindt het belangrijk dat iedereen kan meedoen en werk en voorzieningen kan bereiken. Daarom stimuleert de provincie de nabijheid en bereikbaarheid van werk en voldoende maatschappelijke voorzieningen in steden en dorpen, zoals voor eerstelijnsgezondheidszorg (zoals huisartsen), onderwijs, cultuur, sport en recreatie. De provincie sluit hiervoor aan bij de planologische concepten van de gezonde stad, de 15-minuten stad en 30-minuten regio. Bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen is het gewenst referentiewaarden voor voorzieningen te betrekken bij die planvorming. Door gebruik te maken van referentiewaarden kan vroegtijdig en op een eenduidige wijze in beeld worden gebracht wat de situatie is met betrekking tot de beschikbare ruimte voor de verschillende voorzieningen. Referentiewaarden kunnen ook mede uitgangspunt zijn voor gemeentelijk beleid over voorzieningen. De provincie vraagt gemeenten om in woningbouwplannen specifiek rekening te houden met voldoende ruimte voor eerstelijnsgezondheidszorg, waaronder huisartsen. De provincie zet in op een hiërarchie van complementaire knooppunten en centra met een goede onderlinge bereikbaarheid. Voor levendige en dynamische centra is het van belang dat centrumfuncties, zoals bioscopen, theaters, musea, detailhandel en horeca, in de centra worden geaccommodeerd en niet in de periferie. De aard en omvang van deze voorzieningen moet aansluiten bij de aard en omvang van de locatie. Een megabioscoop hoort bijvoorbeeld dus niet thuis in een wijk-, stadsdeelcentrum of bedrijventerrein.
4. *Nieuwe stedelijke ontwikkelingen houden rekening met de bereikbaarheid.* Door nieuwe stedelijke ontwikkelingen neemt de congestie op de (hoofd)wegen verder toe. Dit vraagt ruimte en investeren in een passende mobiliteit. Investeren in de infrastructuur en de uitbreiding van hoogwaardig openbaar vervoer gaan hand in hand met de stedelijke verdichting. Hierbij geldt de STOMP-voorkeursvolgorde voor duurzame mobiliteit: eerst stappen, dan trappen, openbaar vervoer, mobiliteitsdiensten en tot slot de privéauto. Dit houdt in dat lopen, fietsen en OV meer prioriteit krijgen waardoor de druk op de autowegen vermindert. Naast voldoende ruimte voor lopen en fietsen is het hierbij van belang dat wonen en werken zoveel mogelijk plaatsvinden nabij hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) en dat juist daar de hoogste dichtheden en nabijheid van voorzieningen worden gerealiseerd. Meer mensen kunnen dan gebruikmaken van het openbaar vervoer. De inzet is een beweegvriendelijke leefomgeving en een bereikbaar Zuid-Holland. Naast lagere parkeernormen is het van belang om ook flankerende maatregelen te treffen zoals parkeren op afstand, nabijheid van voorzieningen, deelmobiliteit, heldere communicatie over het mobiliteitsconcept en parkeerregulering. Om hierop te sturen stelt de provincie parkeernormen die in de Omgevingsverordening (ZHOV) in detail zijn omschreven.
5. *Stedelijke ontwikkelingen zijn adaptief en toekomstbestendig.* De provincie vindt het belangrijk dat ontwikkelingen in steden en dorpen rekening houden met veranderingen en daarop anticiperen. Denk daarbij aan klimaatverandering, demografische ontwikkelingen en geopolitieke verschuivingen. Zo zijn met een goede ruimtelijke inrichting de mogelijke gevolgen van toenemende hitte of extreme neerslag te beperken en kan vooraf worden nagedacht over vluchtplaatsen en evacuieroutes. In het bijzonder is aandacht nodig voor de vitale infrastructuur, zodat iedereen toegang houdt tot basisvoorzieningen als elektriciteit, schoon drinkwater, internet en medische zorg. Bij woningbouw wordt geanticipeerd op toekomstige woonbehoeften, zoals de toenemende vraag naar woonruimte met nabijheid van voorzieningen voor ouderen. Gebouwen worden flexibel en multifunctioneel gebouwd, zodat ze eenvoudig van functie kunnen veranderen en kunnen worden aangepast aan een veranderende vraag. De bestaande woningvoorraad wordt optimaal benut. Dit kan onder andere door te stimuleren dat woningen worden gesplitst, samengevoegd, opgetopt, uitgeplint en aangeplakt. Streven is om ook in de bestaande woningvoorraad voldoende betaalbare en sociale woningen toe te voegen voor starters, aandachtsgroepen en ouderen.

Gebiedsgerichte keuzes voor verschillende landschapstypen

De provincie werkt toe naar ruimtelijke programma's per gebied. Hierin wordt vastgelegd wat prioriteit heeft en waar en hoeveel ruimte er voor de verschillende opgaven wordt gereserveerd. In een gebied kunnen meerdere landschapstypen met specifieke opgaven voorkomen. Afhankelijk van de kwaliteiten en draagkracht van de voorkomende landschapstypen kunnen de opgaven per gebied op verschillende manieren worden uitgewerkt. De provincie onderscheidt hierbij de volgende landschapstypen:

- Delta;
- Veenweide en droogmakerijen:
 - o Waarden (Krimpenerwaard, Alblasserwaard);
 - o Overig veenweidegebied;
 - o Droogmakerijen;
- Kust en duinen.

Naast bovengenoemde landschapstypen zijn door menselijk ingrijpen in hoogstedelijke en grootindustriële gebieden andere verschijningsvormen ontstaan, waarbij het oorspronkelijke landschap niet langer of nog slechts beperkt waarneembaar is. Daar waar nog aanwezig, kan de oorspronkelijke landschapsstructuur eventueel wel worden ingezet bij het werken aan oplossingen voor o.a. binnenstedelijke klimaatopgaven.

Specificering van de opgaven vindt plaats binnen de hiervoor gestelde kaders, in de gebiedsprocessen en in de integrale gebiedsprogramma's die in afstemming met de regionale partners worden uitgewerkt en in het provinciale Omgevingsbeleid verankerd.

Maatwerkafspraken

De regionale gebiedsprogramma's kunnen leiden tot afspraken over aanpassing van het provinciale Omgevingsbeleid of toepassing van flexibiliteitsbepalingen binnen de kaders van het Omgevingsbeleid.

Werkingsgebied

~~Beleidskeuze '6.2.1 Toekomstbestendige Ruimtelijke Ontwikkeling' maakt gebruik van het werkingsgebied 'Bestaand stads- en dorpsgebied'. Dit werkingsgebied is opgenomen in de provinciale verordening. In paragraaf 7.3.6 en paragraaf 7.3.8 zijn de regels opgenomen die van toepassing zijn op de ruimte binnen en buiten 'Bestaand stads- en dorpsgebied'.~~

Beleidskeuze '6.2.1 Toekomstbestendige Ruimtelijke Ontwikkeling' maakt gebruik van het begrip bestaand stads- en dorpsgebied (BSD), de definitie hiervan is opgenomen in de verordening. De geometrische begrenzing hiervan is in de visie alleen indicatief vastgelegd in de kaartlaag 'Bestaand stads- en dorpsgebied'. Het gaat om een dynamisch werkingsgebied dat periodiek wordt bijgewerkt en zich ontwikkelt op basis van de definitie, die hierin leidend is. In paragraaf 7.3.6 en paragraaf 7.3.8 zijn de regels opgenomen die van toepassing zijn op de ruimte binnen en buiten BSD.